

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ในสังคมโลก ก่อให้เกิดแรงกดดันในด้านต่างๆ ทั้งภาวะวิกฤตการณ์แข่งขันทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศ ความก้าวหน้าทางวิทยาการใหม่ๆ และการรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เหล่านี้ได้นำไปสู่กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการนำพาประเทศให้ก้าวไปอย่างมั่นคงท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก คือการเร่งพัฒนาคนในชาติให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2544)

การศึกษา ถือเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้คนสามารถปรับตัว และพัฒนาตนเองอย่างมีคุณภาพ (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2544) การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษาสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน สร้างองค์ความรู้ และสร้างคนที่มีคุณภาพให้แก่สังคม (ศักดิ์ชัย นิรัญทวิ และคณะ, 2545) ดังนั้น จึงเกิดกระแสความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติด้วย การปฏิรูปการศึกษาให้สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพรู้เท่าทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง และตอบสนองความต้องการของสังคม และประเทศชาติอย่างแท้จริง (วัฒนาพร ระงับทุกข์, 2545)

จากเจตนารมณ์ในการปฏิรูปการศึกษาได้นำไปสู่การกำหนดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทสำคัญที่ใช้เป็นหลักในการบริหาร และจัดการศึกษาของประเทศไทย และเป็นกฎหมายปฏิรูปการศึกษาที่วางหลัก และแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไทยทั้งระบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ และเพื่อพัฒนาประเทศให้สามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน คู่คุ้มครองสิทธิสร้างความเสมอภาคให้โอกาสทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง (วิเศษ ชินวงศ์, 2544) โดยกำหนดสาระเกี่ยวกับการจัดศึกษาไว้ในมาตรา 43 และมาตรา 81 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายการศึกษาระดับแรกของประเทศ สาระดังกล่าว

นำมาสู่การจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 อันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งสำคัญของสังคมไทย เพื่อเร่งพัฒนาการศึกษาของชาติ (วัฒนาพร ระบุว่า, 2545)

วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาในอนาคต จึงมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นเสมือนเข็มทิศในการปฏิรูปการศึกษา (วัฒนาพร ระบุว่า, 2545)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายการศึกษา ซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดหลักสูตรการศึกษาในระดับต่างๆ โดยใน มาตรา 10 ได้กำหนดให้ การจัดการศึกษาจะต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกัน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544)

และในหมวด 4 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 เป็นแนวการจัดการศึกษา ซึ่งสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

มาตรา 22 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

มาตรา 23 การให้ความรู้ต้องเน้นความสำคัญของความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม

มาตรา 24 จัดกระบวนการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด ประยุกต์ใช้ปัญญา ให้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผสมผสานบูรณาการความรู้อย่างสมดุล

เป็นแนวทางที่ใช้ในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดย มาตรา 27 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และจากผลการศึกษาที่พบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่เดิม คือ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีข้อจำกัดหลายประการที่ไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ในเรื่องที่สำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยียังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาคจึง

จำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทย มีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทาง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์

3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิดสร้างวิธีการเรียนรู้ให้ คนไทย มีทักษะในการจัดการ และทักษะในการดำเนินชีวิตสามารถเผชิญปัญหาสังคม และ เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่ง การเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคสารสนเทศ(กรมวิชาการ, 2545)

และจากผลการวิจัยของ สุภาพร ดันนะณคิระกุล (2536) ที่ได้ศึกษาดำรงความคิดเห็น เกี่ยวกับหลักสูตรศิลปศึกษาพบว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรยังขาดความทันสมัย และจากผลการวิจัย ของต่อต้าน ธาริเกษ (2537) พบว่า การจัดการเรียนการสอนศิลปะกับชีวิต ตามหลักสูตรศิลปศึกษา ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีการบูรณาการภายในขอบข่ายสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้แก่ ทัศนศิลป์ ดนตรี นาฏศิลป์ มีปัญหาทางด้านการบริหาร และความพร้อมของบุคคลากร ดังนั้นจึงเป็นข้อบ่งชี้ว่า หลักสูตรเดิมมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทาง การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นจึงมีการดำเนินการ จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา และตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นกรอบและทิศทางในการจัดหลักสูตรสถาน ศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการศึกษา (กรมวิชาการ, 2545)

การปฏิรูปหลักสูตรโดยการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 นี้ได้ ส่งผลต่อแนวคิด หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนมาตรฐานและ สาระการเรียนรู้ของกลุ่มการเรียนรู้ 8 กลุ่ม รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆของการปฏิรูปหลักสูตรทั้งระบบ

โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้แบ่งสาระการเรียนรู้ออกเป็น 8 กลุ่ม โดยจัดเป็น 2 กลุ่มประเภทวิชา ดังนี้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มวิชา มีดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

โดยจัดเป็น 2 กลุ่มประเภทวิชา

กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อ สร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ

กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษา พลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จัดอยู่ในกลุ่มสาระพื้นฐานที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ ตามหลักสูตรจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ได้รับการปรับเปลี่ยนมาจากใน กลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย ตามหลักสูตรประถมศึกษา และกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ ตามหลักสูตรมัธยมศึกษา ซึ่งหลังจากการปฏิรูปหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้จัดแบ่งสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มี 3 สาระ ดังนี้ คือ สาระที่ 1 ทักษะศิลป์ สาระที่ 2 ดนตรี สาระที่ 3 นาฏศิลป์

วิชาศิลปศึกษา จากหลักสูตรเดิม ได้รับการปรับให้อยู่ใน สาระทัศนศิลป์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 โดยมีเนื้อหาสาระหลักตามสาระของวิชาศิลปศึกษา และมีความสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งมีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระทัศนศิลป์

มาตรฐาน ศ.1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ.1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

ศิลปศึกษาหรือที่ภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Art Education” เป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญา และแนวคิดทางการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมศิลปะแบบต่างๆทั้งในด้านจิตศิลป์และประยุกต์ศิลป์ โดยจัดตามความยากง่ายให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละวัย ทั้งนี้เพื่อฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมที่ดีงามทางศิลปะ การเรียน และการปฏิบัติกิจกรรมศิลปศึกษาจึงมีความสำคัญมาก เพราะกิจกรรมศิลปศึกษาจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย ทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม การรับรู้ สุนทรียภาพ และการสร้างสรรค์ (วิรัตน์ พิษณุไพบูลย์ , 2537)

วิชาศิลปศึกษามีได้มุ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กเป็นศิลปิน แต่ศิลปศึกษาเป็นเครื่องมือทางการศึกษาซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิต สังคม และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดี

งามให้แก่เด็กในด้านต่างๆ(กรมวิชาการ, 2531) ศิลปะจึงนับได้ว่า มีคุณค่าอย่างกว้างขวาง และลึกซึ้งต่อเด็ก คุณค่าที่แท้จริงของศิลปศึกษา คือ การพัฒนาบุคลิกภาพ และสังคมทุกเพศทุกวัย เพราะว่า คนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาประเทศชาติ (เลิศ อานันท์นะ, 2523) ดังนั้น วิชาศิลปศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษา ในแต่ละระดับการศึกษาควรให้ความสำคัญ เพราะศิลปศึกษามีบทบาทอย่างมากในการปลูกฝังและพัฒนาบุคลากรของประเทศ

ด้วยคุณค่าและความสำคัญของศิลปศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงให้ความสำคัญและจัดให้อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งเป็นหนึ่งในแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับการปฏิรูปกระบวนการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้มีลักษณะของการเชื่อมโยงถ่ายโอนความรู้ในทุกๆกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการจัดหลักสูตรในลักษณะที่เน้นการบูรณาการหลักสูตร มีการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2545)

การบูรณาการหลักสูตร จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการจัดการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของนักวิชาการ และนักการศึกษา ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการหลักสูตร ในด้านจุดมุ่งหมาย คุณลักษณะ รูปแบบ และขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตร ดังนี้

เสริมศรี ไชยสร (2526) และเรณูมาศ วิจิตรรัตน์ (2536) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการบูรณาการหลักสูตร ไว้ดังนี้

เสริมศรี ไชยสร (2526) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายการบูรณาการหลักสูตร ไว้ว่า

เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีบูรณาการของเด็ก (Integrative Experience) เพราะเชื่อว่าบูรณาการที่มีในโรงเรียนนั้นจะทำให้เด็กดำเนินชีวิต หรือเผชิญกับปัญหาต่างๆในชีวิต และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

เรณูมาศ วิจิตรรัตน์ (2536) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการบูรณาการหลักสูตร ไว้ 3 ประการ

1. เพื่อเพิ่มขอบข่ายความรู้ ความคิด และแง่มุมมองให้กับผู้เรียนเข้าใจและยอมรับความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาต่างๆ

2. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ เข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาสังคม และความรับผิดชอบของตนในการแก้ปัญหาสังคม การผสมผสานเนื้อหาจากสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความเชื่อมโยงกับปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสังคมไทยและสังคมประเทศอื่นๆ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ และสภาพปัจจุบันของสังคมไทยและปัญหาสังคม มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ในการพัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศ

ซึ่งสรุปแนวคิดเกี่ยวกับ จุดมุ่งหมายการบูรณาการหลักสูตร ได้ 4 ประการดังนี้

1. เพื่อเพิ่มขอบข่ายความรู้ ความคิดและมุมมองให้กับผู้เรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจ ตระหนัก ความรับผิดชอบต่อปัญหาสังคม
3. เพื่อสร้างประสบการณ์บูรณาการให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของหลักสูตรกับ ชีวิตจริง
4. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสังคมไทยและสังคมประเทศอื่นๆ

ทางด้านคุณลักษณะการบูรณาการหลักสูตร เรณูมาศ วิจิตรรัตน์ (2536) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ คุณลักษณะการบูรณาการหลักสูตร โดยสรุปได้ 5 ประการ ดังนี้

1. การบูรณาการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (Integration of Knowledge and Learning Process)
2. การบูรณาการความรู้ ความคิด และเจตคติ (Integration of Cognition and Effect)
3. การบูรณาการความรู้กับการกระทำ (Integration of Knowledge and Conduct)
4. การบูรณาการความรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงของผู้เรียนของผู้เรียน (Integration of School Learning with the Actual Life of the Learners)
5. การบูรณาการเนื้อหาวิชาต่างๆ (Integration of Subject Areas)

ทางด้านรูปแบบการบูรณาการหลักสูตรไฮดี เฮย์ส จากอบส์ (2544) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการหลักสูตร โดยสรุปได้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1. การบูรณาการหลักสูตรแบบเน้นเฉพาะสาขาวิชา
2. การบูรณาการหลักสูตรแบบสาขาวิชาคู่ขนาน
3. การบูรณาการหลักสูตรแบบหลายสาขาวิชามารวมกัน
4. การบูรณาการหลักสูตรแบบสหวิทยาการ
5. การบูรณาการหลักสูตรแบบต่อเนื่องคาบเวลาเรียนตลอดวัน
6. การบูรณาการหลักสูตรแบบบูรณาการอย่างสมบูรณ์

ทางด้านขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตร ไฮดี เฮย์ส จากอบส์ (2544) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตร โดยสรุปได้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การเลือกหัวข้อที่เป็นศูนย์กลางของการจัดหน่วยการเรียน
- ขั้นตอนที่ 2 การระดมสมองเพื่อหาความสัมพันธ์
- ขั้นตอนที่ 3 การตั้งคำถามชี้แนะและกำหนดขอบเขต และลำดับเนื้อหา
- ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบกิจกรรมสำหรับจัดการเรียนการสอน

การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ และมีพัฒนาการอย่างสมบูรณ์ ตามแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะสัมฤทธิ์ผลได้เมื่อมีการดำเนินการร่วมกันระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยมีจุดประสงค์ร่วมกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้อย่างสมบูรณ์

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในสถานศึกษาทุกจังหวัดทั่วประเทศ

กรุงเทพมหานคร เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญของประเทศไทย เนื่องจากเป็นเมืองหลวงของประเทศ มีพื้นที่การปกครอง 1,568,737 ตารางกิโลเมตร (กองวางผังพัฒนาเมือง สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2545) เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาประเทศ มีความหนาแน่นของจำนวนประชากรมากที่สุด แต่ประชาชนมีความเหลื่อมล้ำในสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ และเป็นจังหวัดที่มีการปกครองรูปแบบพิเศษ มีระบบโครงสร้างในการบริหาร และการปกครองที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นๆ ซึ่งเหล่านี้มีผลต่อการบริหารและการจัดการทาง การศึกษา โดยเฉพาะในการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในการร่วมปฏิรูปการจัดการศึกษาให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งกรุงเทพมหานคร มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่สำคัญในหลายสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน โดยมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ดังนั้น ทุกๆหน่วยงานในกรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญและต้องร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา

จากสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้น แสดงถึง ความสำคัญของการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของผู้เรียน ซึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิรูปกระบวนการจัดการศึกษา บูรณาการหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งกรุงเทพมหานคร มีหน่วยงานทางการศึกษาที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกรุงเทพมหานคร ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะต้องดำเนินการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามกระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการทัศน์ใหม่นี้ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนศิลปศึกษาในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร จึงมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการให้การศึกษาแก่เยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านจุดมุ่งหมายการบูรณาการหลักสูตร คุณลักษณะการบูรณาการหลักสูตร รูปแบบการบูรณาการหลักสูตร และขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตร เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านจุดมุ่งหมายการบูรณาการหลักสูตร คุณลักษณะการบูรณาการหลักสูตร รูปแบบการบูรณาการหลักสูตร และขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หมายถึง สาระทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะสาระการเรียนรู้ด้านทัศนศิลป์
2. โรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ถือว่าผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ตอบตามความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ครูศิลปศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
2. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หมายถึง หลักสูตรแกนกลางของประเทศไทย ที่กำหนดไว้เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นกรอบและแนวทางในการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา โดยมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข
3. แนวทางการบูรณาการหลักสูตร หมายถึง แนวทางการบูรณาการหลักสูตร ในด้านจุดมุ่งหมายการบูรณาการหลักสูตร คุณลักษณะการบูรณาการหลักสูตร รูปแบบการบูรณาการหลักสูตร และขั้นตอนการบูรณาการหลักสูตร
4. การบูรณาการหลักสูตร หมายถึง การจัดหลักสูตรที่มีลักษณะผสมผสาน ประสพการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อความเข้าใจและชีวิตจริงของนักเรียน เป็นการจัดหลักสูตรที่ไม่แบ่งแยกเนื้อหาวิชาต่างๆออกจากกันให้มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันทำให้การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นองค์รวม และสัมพันธ์กับความเป็นจริงของชีวิต

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเป็นแนวทางการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานทางการศึกษา และนักการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการศึกษา กลุ่มศิลปะ สาระทัศนศิลป์
3. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และพัฒนาหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
4. เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และพัฒนาการศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย